

ION I. POPESCU – PREOCUPĂRI ETNOLOGICE

MIHAIL M. ROBEA*

Învățătorul Ion I. Popescu este unul din galeria acelor intelectuali patrioți și entuziaști de la începutul secolului nostru care au contribuit considerabil la culturalizarea țărânimii și la teaurizarea din producțiile ei spirituale. El s-a născut la 23 ianuarie 1891, în comuna Brătieni (Brădulețu), jud. Argeș, ca unicul copil al soților Ileana și Ion Popescu, „muncitori de pământuri”¹. A urmat școala primară, timp de 5 ani (1899-1904), cu distinsul învățător Nicolae Minculescu, în satul natal, o veche așezare subcarpatică de păstori, situată într-o depresiune argeșeană. Copil inteligent și sensibil, Ion I. Popescu, dorind să contribuie la ridicarea țărânimii și la schimbarea propriei sale condiții sociale, a urmat - spre a deveni învățător - cursurile școlii normale, vreme de 6 ani (1904-1910), câte se făceau pe atunci, un an școlar (1904-1905) la Școala Normală din Craiova și restul de 5 ani (1905-1910) la Școala Normală „Carol I” din Câmpulung Muscel. În cadrul ultimilor studii i s-a accentuat treptat dragostea puternică față de valorile producțiilor populare. La acest proces au contribuit în mod deosebit lecțiile însușite ale profesorului de limba română și îndemnul lui insistent, în preajma vacanțelor, de a culege texte folclorice. Din asemenea îndemnuri și din altele interioare a reținut el în vacanța anului 1905 un florilegiu de cântece.

Absolvind școala normală în anul 1910², tânărul învățător a ocupat postul de învățător tocmai de la 1 ianuarie 1912 la școala primară, cu un singur post, din comuna Gliganu, județul Argeș. În urma participării țării noastre la primul război mondial, el este mobilizat și participă având gradul de sergent, la operațiunile lui militare. La demobilizare, era sublocotenent în rezervă. La începutul perioadei interbelice, în 1919, i s-a realizat un vechi ideal: transferarea ca învățător în satul natal, după mai multe peripeții și schimbări de școli argeșene (Valea Danului, Galeșu)³.

Ca învățător și director al școlii din așezarea natală, Ion I. Popescu, intelectual legat puternic de destinele țărânimii a asigurat baza materială modernă a funcționării instituției (construirea localului de școală) a pregătit temeinic pentru viață, prin școală, mai multe serii de absolvenți, a contribuit efectiv la culturalizarea consătenilor și a participat intens la rezolvarea multor probleme economice și sociale stringente ale obști prin constituirea unor unități economice (cooperativă, bancă). În categoria ultimelor

* București.

¹ Datele biografice sunt extrase din *Autobiografie*, redactată la cererea noastră la 21 iunie 1969.

² I. Gh. Marinescu, *Trei pătrimi de veac de activitate*, București, 1943, p. 972.

³ Arhivele Naționale - București, Ministerul Învățământului Public, dos. 475/1942, f. 72.

acțiuni se înscrie, de asemenea, rezolvarea definitivă printr-o acțiune trudnică, în cursul anului 1920, a complexei chestiuni a stabilirii și legiferării drepturilor de proprietate a numeroșilor membri ai obști sătești locale. Acțiunea sa epuizantă a constat în elaborarea lucrării *Așezământul Obștei moșnenilor Brătieni-Argeș*, o carte care prezentată ca „lucrare personală“ la examenul de grad, îi va aduce, la 1 septembrie 1942, gradul I didactic⁴. Pentru unele rezultate valoroase obținute în viața culturală și social-obștească a satului i s-au conferit două distincții importante („Coroana României, în gradul de cavaler“, 1924, „Răsplata muncii pentru construcții școlare“, cl. II, 1936)⁵.

În anul 1947, după o intensă activitate didactică și social-culturală în cursul unei perioade de 38 de ani, Ion I. Popescu se pensionează pentru limită de vârstă. Însă în primăvara anului 1969, când am discutat cu dânsul despre anumite preocupări folclorice din tinerețe și ne-a redactat o autobiografie, omul, înalt, uscățiv și cu privirea visătoare, era încă destul de lucid și interesat de noutăți culturale. A murit în satul său, la 11 noiembrie 1980.

În cadrul preocupărilor sale culturale, Ion I. Popescu ne-a lăsat două lucrări interesante, deși modeste ca întindere, una publicată și alta inedită, în manuscris.

Prima lucrare este *Așezământul moșnenilor Brătieni-Argeș cu sediul în comuna Nucșoara, județul Muscel, Câmpulung*, Tip. Gheorghe N. Vlădescu, 1940, cu 96 de pagini. În cartea sa, compusă din două părți („Prefață“ și tabloul genealogic), autorul, bazat pe numeroase documente în limbile slavonă și română, stabilește cu fermitate, genealogiile, de la origine și până astăzi a actualilor moșneni, lucrare foarte grea, dar care, a dat apoi puțința misiunii sibice să lucreze pentru stabilirea în mod precis a drepturilor ce se cuvin fiecărui moșnean în această proprietate⁶, ceea ce a condus implacabil la stingerea proceselor dintre consăteni. Cartea are o valoare istorico-sociologică.

A doua lucrare o constituie o colecție inedită de folclor notată într-un carnet cu formatul 10,50 x 17, cu foaie velină, într-o scurtă perioadă 5 ianuarie - iunie 1905. Manuscrisul s-a conservat o vreme în arhiva posesorului și apoi în cea a ginereului său pr. I. Bărbulescu, dirijorul corului local, care i-a împrumutat texte poetice pentru repertoriul acestuia. De altfel, carnetul l-am descoperit la ultimul. Răsfoit și utilizat des manuscrisul, redactat cu cerneală albastră, s-a deteriorat evident și unele foi chiar i-au dispărut.

În general, colecția e transcrisă cu oarecare neglijență, textele sunt inserate nesistematic și cu omisiunea titlurilor, dar numerotate în manuscris. La cântece li se indică sporadic numele informatorilor și data culegerii. Evident, elevul „normalist“ din clasa a IX-a a notat textele poetice la îndemnul autoritar al profesorului său de limbă și literatură română, ale cărui sfaturi metodologice le-a reținut și aplicat parțial.

În forma consultată de noi, carnetul numără 63 de texte (nr. 2-9, 12-66), plus alte 5 piese (nr. 5-6, 11, 13-14) pe foi volante, ultimele transcrise cu creionul, care par însă a aparține unui al doilea manuscris, cu o nouă numerotație a cântecelor. Textele provin de la informatori din Muntenia și Oltenia, în special din județele Dolj și Argeș.

⁴ *Ibidem*, f. 159

⁵ *Ibidem*, f. 159, 161.

⁶ Ion I. Popescu, *op. cit.*, p. 1.

Informatorii îi sunt - cu puține excepții - colegi de școală din aceste părți de țară: Deca Ilie, Diaconu S. Ion din Vasilați (Ilfov), Diaconescu Constantin - Dealul Bradului (Argeș), Enache I. Marin - Sel. Cruci (Dolj), Florescu Octavian, Rădulescu Aurel - Risipiți (Dolj), Tomescu Nicolae (Olt) și alții pe care-i omite. Numai unui singur text i se indică sursa din „carte”. În contextul absenței indicării sursei tuturor pieselor e extrem de greu de stabilit dacă Popescu a cules un anume ciclu de cântece din satul natal. Cum tânărul culegător nu disociază cântecele propriu-zise în unitățile lor ideatice și arhitectonice din textele mai întinse, multe dintre ele, uneori chiar în număr de 2-3 (nr. 13: 13^a și 13^b; nr. 28^a, 28^b și 28^c etc.), se află înlănțuite în interiorul aceleiași text.

Cântecele, în ordinea transcrișă de culegător în manuscris, dar cu titlurile date de noi în spiritul uzanței se configurează în următorul sumar:

I. În carnet: 2. *mută-ți, neică, poteca* - I. I. Popescu, Brătieni, 23 mai 1905; 3. *La cruciulița de piatră*; 4. *Of, of, of, țasă Ileană!*; 5. *Plânge codru după mine*; 6. *Toată lumea că mă-nreabă*; 7. *Pentru mândra care-mi place* - 1905, mai 20; 8. *Mă urcai-n deal la viei*; 9. *Ia vezi doru ca un câine* - 1905, martie 20; 12. *Colea-n vale-n pădure* - Florescu Iulian; 13. *Tinerel sânt, vai de mine* - Diaconescu Constantin, Dealul Bradului - Argeș, 20 mai 1905; 14. *Aș vrea, puică, ca să fiu i* - Diaconescu Constantin, Popescu I. Ion, 1905, mai 22; 15. *Mândro, cum să facem noi* - Rădulescu Aurel, Risipiți Dolj; 16. *Cucule pană tăciune*; 17. *Și-mi pleci, mândră, de la mine*, Enache I. Marin Sel. Cruci Dolj; 18. *Marișo cu ochii verzi* - Diaconu S. Ion - Vasilați - Ilfov; 19. *Plină-i casa de voinici*; 20. *Pune Doamne lume nouă*; 21. *Cântă cucu să mă duc*; 22. *Luncă, luncă, lunculiță*; 23. *Toate trec, toate se duc*; 24. *Frumos cântă cucu-n deal* - 1905, iunie 6; 25. *Păsărică după lac*; 26. *Afară plouă de varsă* - 1905, iunie 6; 27. *Vii tu puică, vii ori nu viii* - Tomescu N. (Olt); 28. *Pe deal pe la Cornețel*; 29. *De ce n-a lăsat Hristos* - 1905, iunie 9; 30. *Aș muri da' nu acum* - 1905, iunie 9; 31. *Lina neică-i cea dorită* - 1905, iunie 9; 32. *Vălvăie lunca de nor* - 1905, iunie 9; 33. *De-ai fii neicii drăguliță*; 34. *Puică cum să facem noi* - Aureliu Rădulescu, Risipiți - Dolj; 35. *Venii seara de la sapă* - 9 iunie 1905; 36. *Ochii noștri, topiți de plâns*; 37. *La balta cu liliacu*; 38. *Și când zic mă duc, mă duc*; 39. *De trei zile n-am mâncat* - 1905; iunie 9; 40. *Cine tea-a făcut pe tine*; 41. *Sărmana inima mea*; 42. *Pe deal pe la Vișoianu* - 9 iunie 1905 - scrise de Deca Ilie, cl. II normală, Craiova; 43. *Trecui aseară călare*; 44. *Mult mi-e drag*; 45. *La fântâna din plai* - 9 iunie 1905, Craiova; 46. *Lighioană mititică*; 47. *Cine n-are ibovnică*; 48. *Ibovnică de demult* - 9 iunie 1905; 49. *Când oi zice bobuleț*; 50. *Leliță, leliță* - 10 iunie 1905; 51. *Bine e cu nevestică*; 52. *Că n-a lăsat Dumnezeu*; 53. *Mișo nu te mărita*; 54. *Neică, cât trăiești pe lume* - 10 iunie 1905; 55. *Ce fel de dragoste aveam*; 56. *Di, di, di, murgule, di!*; 57. *La casa cu trestioară*; 58. *Pe marginea drumului* - scris până la 9 iunie [1905]; 59. *Du-te, române, la moară*; 60. *Puică, sprâncenele tale*; 61. *Să le fac, să nu le fac* - 10 iunie 1905; 62. *Ioana neicii din Ionele*; 63. *Arză-te focu ca para*; 64. *Mângâie-mă, puică, bine*; 65. *Marioară, părul creț* - „poezie în carte”.

II. Pe foile volante: 5. *De-ar fi mândra-n deal la cruce*; 6. *Eu copil și tu copilă*; 11. *La fereastra din obor*; 13. *Of, of, fată de cantaragiu*; 14. *Aoleo, frate peline!*

Spre a nu pierde cu totul și a fi teaurizată, colecția aceasta se publică acum pentru prima dată. Dar pentru a fi publicată și receptată, ea a trecut - în spiritul științific al valorificării moștenirii folclorice - prin severe și trudnice operații de individualizare, de clasificare și de ortografiere a cântecelor, fără însă a le altera cu ceva structura și

forma. În primul rând, cum tânărul culegător începător păstrase - în majoritatea cazurilor - mai multe cântece într-un singur text, s-a efectuat, după o analiză atentă a conținutului textelor, separarea lor în producții independente. Au fost astfel afectate un număr de 50 de texte dintr-un total de 68, obținându-se câte 2 cântece dintr-un text amplu, la 25 de piese⁷ (nr. 5^a, 5^b; 15^a, 15^b; 18^a, 18^b; 19^a, 19^b; 20^a, 20^b; 22^a, 22^b; 24^a, 24^b; 30^a, 30^b; 31^a, 31^b; 32^a, 32^b; 33^a, 33^b; 31^a, 31^b; 38^a, 38^b; 39^a, 39^b; 40^a, 40^b; 42^a, 42^b; 48^a, 48^b; 49^a, 49^b; 51^a, 51^b; 53^a, 53^b; 55^a, 55^b; 56^a, 56^b; 61^a, 61^b; 64^a, 64^b; 5^a, 5^b; 14^a, 14^b); câte 3 cântece la 3 texte (nr. 17^a, 17^b, 17^c; 28^a, 28^b, 28^c; 37^a, 37^b, 37^c); câte 4 cântece la 2 piese (nr. 7^a, 7^b, 7^c, 7^d; 58^a, 58^b, 58^c, 58^d); câte 5 cântece la un text (nr. 13^a, 13^b, 13^c, 13^d, 13^e); și câte 6 cântece la 1 text (nr. 34^a, 34^b, 34^c, 34^d, 34^e, 34^f). un număr de 18 texte, constituind producții poetice independente, au rămas neschimbate. Cântecele desprinse au o independență ideatică și o structură compozițională adecvată, clară, desfășurată pe 4-15 versuri. Nebulozitatea tematică le-a dispărut. Spre a fi mai ușor identificate, toate cântecele au primit un titlu - primul ori, dacă posedă o formulă inițială, al doilea vers. Textele cântecelor au fost transcrise potrivit ortografiei și punctuației actuale. În al doilea rând, toate cântecele au fost clasificate într-un spirit modern, obținându-se 8 subspecii lirice. În concordanță cu apartenența producțiilor la speciile folclorice și cu aria lor de circulație, colecției i s-a dat titlul *Cântece populare din Muntenia și Oltenia*. În noua sa structură, accesibilă cititorului contemporan, colecția arată astfel:

Cântece populare din Muntenia și Oltenia

I. Cântece sociale și de revoltă

1. *Cântă cucu să mă duc* (21), 2. *Du-te, române, la moară* (59), 3. *Ș-am să las cu jurământ* (13^d), 4. *M-a făcut mama voinic* (62^b).

II. Cântece de cătănie și război

5. *Mă urcai în deal la vie* (8), 6. *Aoleo, frate peline* (14 f. v.), 7. *Fire-ai al naibii de trin* (14^b f. v.), 8. *La cruciulița de piatră* (3), 9. *Marițo, cu ochii verzi* (18^a), 10. *Maică, măicuțița mea* (18^b).

III. Cântece de înstrăinare

11. *Fie pâinea cât de bună* (17^b).

IV. Cântece de codru

12. *Cuculeț de primăvară* (64^b), 13. *Lighioană mititică* (46), 14. *Se ceartă cucu cu corbu* (32^b), 15. *Și când zic: mă duc, mă duc* (22^b).

V. Doine și cântece de dragoste

16. *Am fost mică n-am știut* (53^b), 17. *Busuioace nu te-ai coace* (58^c), 18. *Dragostele din ce se-ncepe?* (58^b), 19. *Să le fac, să nu le fac* (61^a), 20. *Neică cât trăiești pe lume* (54), 21. *Că n-a lăsat Dumnezeu* (52), 22. *Plină-i casa de voinici* (19^a), 23. *Puică sprâncenile tele* (60), 24. *Lina neicăi cea dorită* (31^a), 25. *Trecui aseară călare* (43), 26. *Când oi zice bobuleț* (49^a), 27. *Of, of! Fată de cantaragiu* (23, f. v.), 28. *Fă-mă, Doamne, o cărăbușe* (58^d), 29. *Fă-mă, Doamne, un porumbel* (24^b), 30. *Aș da tot ce e pe mine* (19^b), 31. *Aș muri, dar nu cumva* (30^a), 32. *De-ai fi neicii drăguliță* (33^a), 33. *Am auzit c-o să mori* (13^e), 34. *Cine te-a făcut pe tine* (40^a), 35. *Aș vrea, puică, ca să fiu* (14), 36. *Am un dor la inimioară* (39^b), 37. *Pe deal pe la*

⁷ Între paranteze. fenomenul individualizării producțiilor e marcat prin cifre, care indică nr. textului cu diferite cântece înlanțuite din sumarul prim al colecției, și prin litere, care relevă producțiile separate.

Vișoianu (42^a), 38. *Vino, puico, colea-n vale* (40^b), 39. *Pe marginea drumului* (58^a), 40. *Vii tu, puică, vii ori nu vii* (27), 41. *Mândro, cum să facem noi?* (15^a), 42. *Puico, cum să facem noi* (34^a), 43. *Să vii, măi băiete, sâmbătă* (15^b), 44. *Marioară, părul creș* (65), 45. *La balta cu liliacu* (37^a), 48. *Di, di, di, murgule, di!* (56^a), 49. *Leliță, leliță* (50), 50. *Pe deal, pe la Corneșel* (28^b), 51. *Sus, pe malu Oltului* (61^c), 52. *Luncă, luncă, lunculiță* (28^b), 53. *Luncă, luncă, lunculiță* (28^a), 54. *Păsărică după lac* (25), 55. *Mângâie-mă, puică, bine* (64^a), 56. *Pentru mândra care-mi place* (7^a), 57. *Nu e deal, nu e șosea* (7^b), 58. *A cui ești tu, puiculiță* (28^c), 59. *Vâlvăie lumea de noi* (32^a), 60. *Mult mi-e drag* (44), 61. *Spune, puică, adevărat* (38^b), 62. *Ioana neicii din Lonele* (62^a), 63. *Pune, Doamne, lună nouă* (20^a), 64. *Lina mea cea mult dorită* (31^b), 65. *Doamne, să nu mă omori* (20^b), 66. *Se ceartă Ioana cu Dina* (30^b), 67. *Fir-ar ceasu afurisit* (7^c), 68. *Afară plouă de varsă* (26), 69. *Bine e cu nevestică* (51^a), 70. *Colea-n vale-n pădurice* (12), 71. *Nici noaptea nu pot să dorm* (34^f), 72. *Nu ți-e, stăpâne, păcat?* (56^b), 73. *Când oi zice mărgărit* (49^b), 74. *Și când zic,, mă duc, mă duc"* (38^a), 75. *Tinerel sunt, vai de mine* (13^a), 76. *Păstrează-mă, puică, bine* (34^d), 77. *Fir-ai al naibii de amant* (34^b), 78. *Mișo, nu te mărita* (53^b), 79. *Mută-ți, neică, poteca* (2), 80. *Ochi negri, topiți de plâns* (36), 81. *Plânge codru după mine* (5^a), 82. *Arză-te focu ca para* (63), 83. *Toată lumea că mă-ntreabă* (6), 84. *Toate trec, toate se duc* (23), 85. *Bate, Doamne, doi părinți* (34^c), 86. *Fir-ar, că n-ar fi să zic* (7d), 87. *Și-mi placi, mândră, de la mine* (17^a), 88. *Du-te, neică, ducu-ți doru* (17^c), 89. *De ce n-a lăsat Hristos* (29), 90. *Cine n-are ibovnică* (47), 91. *Of! of! of! țapo Ileană* (4), 92. *Sărmană inima mea* (41), 93. *Ce fel de dragoste aveam* (55^a), 94. *Cucule, pană - tăciune* (16), 95. *Ibovnică de demult* (48^a), 96. *De trei zile n-am mâncat* (39^a), 97. *Prea am fost un om frumos* (61^b), 98. *Părinte, sfinția ta* (33^b), 99. *De-ar fi mândra cu moartea* (5^b, f. v.), 100. *Cum ne iubeam noi amândoi* (37^b), 101. *Ș-am să las la moartea mea* (13^c), 102. *Ș-am să las cu jurământ* (13^d), 103. *Eu aș vrea să mor de azi* (13^b), 104. *La casa cu trestioară* (57), 105. *Și-am lăsat cu jurământ* (48^b).

VI. Cântece de dor

106. *Cine n-are dor în trup* (37^c), 107. *Și-mi veni un dor de-acasă* (42^b), 108. *La fântâna din plai* (45), 109. *De oțatul meu și-al tău* (55^b), 110. *Eu de dor sunt prididit* (51^b), 111. *La fereastra din obor* (11, f.v.), 112. *Dorul de la mândra mea* (5^b), 113. *De-ar fi mândra-n deal la cruce* (5^a, f.v.).

VII. Cântece satirice

114. *Venii sara de la sapă* (35), 115. *la vezi doru ca un câine* (9).

VIII. Romanțe populare

116. *Eu copil și tu copilă* (6, f. v.).

Cele opt categorii lirice dețin fiecare câte un număr inegal de piese. Astfel, cântecele sociale și de revoltă, care rețin unele aspecte sociale nemijlocite din existența trudnică a țăranilor de la începutul secolului al XX-lea, dar și accente directe de revoltă și luptă, numără 4 piese. Cu 2 piese în plus, urmează cântecele de cătănie și război, care evocă câteva momente din vechea cătănie și din eroismul ostașilor noștri pe liniile frontului. Numai la cântecele de înstrăinare s-a reținut un singur cântec, destul de percutant prin vibrația sentimentelor. La cântecele de codru se întâlnesc patru piese, care au o largă difuzare. Într-o compoziție puternic geometrizată se află cântecul *Se ceartă cucu cu corbu*.

Însă într-un număr impresionant de ridicat, cu cele mai numeroase piese dintre toate subspeciile, cu 60 de texte, se află doinele și cântecele de dragoste. Fiind atât de numeroase, ele compun literalmente o monografie artistică amplă, într-o viziune net populară, a dragostei. Și această complexă monografie debutează cu definirea poetică a dragostei: „Iubitul e lucru mare,/ Nu-ți dă stare la mâncare/ Și odihnă la culcare“ (*Am fost mică n-am știut*). Se continuă cu relevarea primilor ei fiori (*Plină-i casa de voinici, Puică, sprâncenele tale*), cu dorința tainică și reciprocă a întâlnirii (*Pe deal, pe la Vișoianu, Vii tu, puică, vii ori nu vii?, Să vii, măi băiete, sâmbătă*), cu scenele duioase ale dragostei (*Di, di, di, murgule di, Sus, pe malu Oltului, Mângâie-mă, puică, bine*), cu episoadele dramatice ale despărțirii, dar și cu intenția iertării și împăcării (*Tinerel sânt, vai de mine, Mișo, nu te mărita, Ce fel de dragoste aveam*) și se încheie cu dorințe testamentare (*Ș-am să las la moartea mea, Ș-am să las cu jurământ*). Cum aceste cântece reflectă nemijlocit sentimentele și atitudinile tinerilor îndrăgostiți de la începutul secolului trecut, ele au cunoscut, în cursul timpului, o longevitate variată. O primă categorie de doine și cântece (*Di, di, di, murgule, di!, Fir-ai al naibii de amant*) care nu mai corespundea gustului și sensibilității noilor generații de flăcăi și fete, s-a stins. În schimb, o altă categorie de doine și cântece (*Cine te-a făcut pe tine, Trecui aseară călare, Pe marginea drumului etc.*), care s-a potrivit vădit sensibilității lor prin motivații durabile, au ajuns integral sau fragmentar în repertoriul contemporan al acestora. Astfel, cântecul *Cine te-a făcut pe tine* - cu textul: „Foaie verde trei măslina,/ Cine te-a făcut pe tine/ Așa-naltă și subțire,/ Parcă m-a întrebat pe mine./ Frumoasă ești tu la stat/ Și dulce la sărutat,/ Și la stat și la privit,/ Cum e bine la iubit“, apare astăzi în arhicunoscuta sa variantă *Cine te-a făcut pe tine, Tudorișo nene?* Și mai multe cântece și motive din această categorie le identificăm ușor în țesătura repertoriului contemporan al speciei din Valea Vâlsanului - Argeș. În fine, ultima categorie de doine și cântece de dragoste (*Aș vrea, puică, ca să fiu, Toată lumea că mă-nreubă*) conțin în textul lor anumite intervenții, de altfel infime din partea informatorilor. Ele se concretizează printr-o înfinită gamă de procedee artistice.

Subspecia este urmată de cântecele de dor, cu care are numeroase și intime legături. Celc 8 cântece rețin pregnant manifestările esențiale percutante ale dorului față de ceilalți membrii ai familiei și față de tinerii îndrăgostiți. În mai multe texte, omul ne apare copleșit de intensitatea dorului, oricare ar fi geneza lui: „Și iar verde bob năut,/ Cine n-are dor în trup/ Vie la neica să-i vândă,/ Că la neica e dor mult,/ Izvorât ca din pământ“, (*Cine n-are dor în trup*). Unirea dorurilor celor doi tineri ar putea secționa piatra munților înalți, atâta e de uriașă forța lor pe plan estetic: „Mândro, dorul meu și-al tău/ Face-s-ar d-un ferăstrău,/ Ferăstrău cu pânza nouă,/ Să reteze munți-n două,/ Ferăstrău are pânza lată/ Să reteze munți de piatră“, (*De-ar fi mândra-n deal la cruce*). Detaliindu-se în alte piese, dorul îi copleșește pe oamenii îndepărtați vremelnice de familiile lor și pe tinerii îndrăgostiți. Multe cântece de dor din colecția aceasta supraviețuiesc în repertoriul contemporan, cel puțin în cel din Valea Vâlsanului.

Ultima subspecie de cântece din culegerea lui Ion I. Popescu o constituie **cântecele satirice**. În cele două creații ample se satirizează pe de-o parte lenea și indolența femeii (*Venii sara de la sapă*), iar pe de altă parte - imoralitatea unor fete (*La vezi doru ca un câine*). Din romanțele populare s-a cules una singură.

Colecția de cântece populare a lui Ion I. Popescu reține - fapt de altfel anticipat - producții de factură autentică. Ea nu este absolut lipsită de virtuți artistice.

Cu câteva excepții, cântecele se desfășoară pe spațiul a 4-10 versuri, o caracteristică cunoscută a liricii muntene. Un număr infim atinge 18-22 de versuri (*Mă urcai în deal la vie, Puică cum să facem noi?, Mărioară părul creț*).

Aproape întotdeauna doinele și cântecele acesteia debutează cu formula inițială (*Foaie verde, foi de nuc, foaie verde de negară, Foaie verde lin pelin* etc.), care în majoritatea covârșitoare a cazurilor, concordă cu mesajul lor. Ele cunosc în construcția lor, în chip variat, toate tipurile compoziționale specifice speciei. O primă serie de producții, cea mai numeroasă, exact o treime prin numărul de 38 de piese din totalul lor, se ridică compozițional prin tipul confesional, potrivit exprimării directe și spontane, precum în *Am un dor la inimioară*: „*Foaie verde sălcioară,/ Am un dor la inimioară,/ Căci iubesc o fetișoară./ E frumoasă ca o floare/ Și cu privirea visătoare./ Foaie verde de bujor,/ Ia mă face ca să mor*“. Într-o altă serie de producții, foarte apropiată statistic de cea precedentă, având 36 de cântece, ele se constituie în compuneri după tipul pseudodialog, în care cântărețul se adresează unui interlocutor imaginar: „*Și iar verde mărăcine,/ Mângâie-mă, puică, bine,/ Până stau pe lângă tine,/ Că mâine ordin vine/ Și mă ia de lângă tine,/ Rămâi, puică, fără mine*“ (*Mângâie-mă, puică, bine*). La aceste două tipuri compoziționale apelează cel mai frecvent cântăreții populari ai colecției lui Popescu. La celelalte tipuri se apelează mai rar, fiecare dintre ele aflându-se la câte o jumătate din primele, căci 13 cântece (*Du-te, române, la moară, Cuculeț de primăvară, Lelișă, lelișă ș.a.*) se ridică prin tipul dialogat, alte 13 texte (*La baltă la liliacu, Se ceartă Ioana cu Diana, Cine n-are ibovnică ș.a.*) - prin tipul obiectiv și în fine, alte 14 cântece (*Mă duc în deal, la vie, Sus pe malu Oltului, De-ar fi mândra-n deal la cruce ș.a.*), prin cel mixt. Fiind mai complexe și mai puțin la îndemâna cântăreților populari, se recurge mai rar la aceste trei modalități compoziționale. Oricum, prezența tuturor tipurilor compoziționale la compunerea cântecelor relevă varietatea modalităților de exprimare corespunzător sensului mesajului lor.

În funcție de ideea exprimată și de tipul compozițional preferat, este selectată modalitatea de exprimare - expunere, dialog. Artistic, ele pot căpăta forme complexe întrucât modurile de comunicare pot deveni enunțiative, paralelistice ș. a., precum în cântecele *Fie pâinea cât de bună, Nici noaptea nu pot să dorm, Și-am lăsat cu jurământ*. Pentru sublinierea caracteristicilor componentelor universului țărănesc se valorifică procedeele stilistice cunoscute (epitete, metafore, repetiție ș.a.) din arsenalul folcloric în ipostazele locale.

Colecția *Cântece populare din Muntenia și Oltenia* a lui Ion I. Popescu se prefigurează astfel ca o culegere autentică și înzestrată cu virtuți ideatice și estetice. Alături de alte culegeri de folclor ale vremii, ea lărgeste considerabil orizontul de cunoaștere a epocii și teaurizează motive poetice vechi de la sfârșitul secolului al XIX-lea. În zonă, aceasta se numără printre primele culegeri de folclor poetic, ceea ce îi urcă valoarea.